

کرونا، دین و الهیات

واکاوی بحران کرونا در پرتو الهیات و آموزه‌های اسلامی

محمد رصافی

عضو هیأت علمی دانشکده اصول الدین قم

سرشناسه: رصافی، محمد، ۱۳۵۰ -

عنوان و نام پدیدآور: کرونا، دین و الهیات (واکاوی بحران کرونا در پرتو الهیات و آموزه‌های اسلامی) / محمد رصافی؛ تهیه شده در مرکز ارتباطات و بین‌الملل حوزه‌های علمیه؛ ویراستار نجمه السادات هاشمی

مشخصات نشر: قم: دانشگاه اصول الدین، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۵۶ ص.

شابک: ۹۴-۹۳۱۱-۵۳۱۱-۶۰۰-۶۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۵۴-۲۵۶؛ همچنین به صورت دیجیتال.

عنوان دیگر: واکاوی بحران کرونا در پرتو الهیات و آموزه‌های اسلامی

موضوع: کروناویروس‌ها -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Islam -- Religious aspects -- Coronaviruses

موضوع: کروناویروس‌ها -- ایران -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Islam -- Religious aspects -- Iran -- Coronaviruses

شناسه افزوده: مرکز ارتباطات و بین‌الملل حوزه‌های علمیه

شناسه افزوده: دانشکده اصول دین

رده‌بندی کنگره: BP۲۳۲/۶

[QR۳۹۹]

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۱۱۷۹۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

کرونا، دین و الهیات

واکاوی بحران کرونا در پرتو الهیات و آموزه‌های اسلامی

محمد رصافی

تهیه شده در: مرکز ارتباطات و تبلیغ الملل حوزه های علمیه

ویراستار: نجمه السادات هاشمی

صفحه‌آرا: اکرم صادقی

ناشر: انتشارات دانشکده اصول الدین قم

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰

مراکز پخش:

* آدرس: قم، ۷۵ متری عمار یاسر، خیابان شهید قدوسی، دانشکده اصول الدین

* تلفن: ۲۶-۳۷۷۷۳۵۲۵ (۰۲۵) داخلی ۱۲۸ دورنگار: ۳۷۷۷۳۵۳۸ (۰۲۵)

صندوق پستی: ۱۱۵۹-۳۷۱۹۵

<http://www.osoolqom.ir>

نشانی سایت دانشکده اصول الدین

* آدرس: جمکران، ابتدای بلوار انتظار، ساختمان دارالولایه، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

* تلفن: ۳۷۲۵۵۸۹۰-۰۲۵ داخلی ۱۲۸ الی ۱۳۰ پست الکترونیک: hird@ismc.ir

فهرست

۱۱	 مقدمه
۱۵	 پیش‌گفتار
۱۹	 فصل اول: جایگاه دین در زندگی بشر
۱۹	 ۱-۱- تفسیرهای مختلف از دین
۲۱	 ۲-۱- نقش انبیاء در زندگی بشر
۲۱	 الف: پیامبران معلمان هدایت هستند، نه دانشمندان علوم
۲۲	 ب: زمینه‌سازی برای پذیرش آزادانه دین
۲۴	 ۳-۱- دیدگاه اندیشمندان معاصر درباره دین
۳۱	 فصل دوم: آینده جهان در آینه کرونا
۳۲	 ۱-۱- جهان پساکرونا
۳۲	 عرصه حکمرانی و تمدنی:
۳۶	 عرصه آمادگی دفاعی
۳۸	 عرصه تفوق دین و دینداری
۴۱	 عرصه آخرالزمانی
۴۳	 ۲-۱- تمدن نوین اسلامی و نجات بشریت
۴۳	 سرآغاز تمدن اسلامی
۴۴	 تمدن نوین اسلامی

۴۵.....	شرایط تمدن سازی اسلامی
۴۶.....	ویژگی های تمدن نوین اسلامی
۴۹.....	نقد تمدن غرب
۵۱.....	فصل سوم: بحران کرونا و مسئله شرور
۵۳.....	۱-۳ تعریف شر
۵۶.....	۲-۳ انواع شرور
۵۷.....	الف: شرور اخلاقی
۵۸.....	ب: شرور طبیعی
۶۱.....	۳-۳ علت وجود کرونا و شرور در عالم
۶۴.....	۴-۳ فلسفه وجود شرور در زندگی بشر
۶۶.....	الف: تکامل مادی و معنوی
۶۸.....	ب: امتحان و آزمایش
۷۳.....	ج: کیفر گناهان
۷۷.....	۵-۳ ارزش زندگی در سایه شرور
۷۹.....	۶-۳ خیر و شر ظاهری و خیر و شر واقعی
۸۱.....	۷-۳ آلام، اعواض و انتصاف
۸۹.....	۸-۳ جامع نگری در مسئله شر
۹۳.....	فصل چهارم: نقش دعا و معنویت در مقابله با آلام بشری
۹۴.....	۱-۴ الهیات طبیعی و خدای رخنه پوش
۹۶.....	۲-۴ جایگاه دعا در زندگی بشر
۱۰۲.....	۳-۴ نحوه تأثیر دعا در نظام آفرینش
۱۰۹.....	۴-۴ اجابت دعا و شرایط آن
۱۱۰.....	اول، اضطراب و درماندگی
۱۱۱.....	دوم، توجه و حضور قلب
۱۱۱.....	سوم، زیست مؤمنانه
۱۱۴.....	چهارم، پافشاری و استمرار در دعا
۱۱۴.....	پنجم، دعا در زمان ها و مکان های خاص

۱۱۵	ششم، تناسب دعا و خواسته
۱۱۸	هفتم، استجابات دعا به شرط مصلحت
۱۱۸	۴-۵ دعا و قضا و قدر الهی
۱۱۹	۴-۶ نقش دعا و معنویت در سلامت جسم و روان
۱۲۲	۴-۷ توسل به اولیاء الهی
۱۲۹	فصل پنجم: سبک زندگی اسلامی در تقلیل آلام بشری
۱۳۰	۵-۱ حفاظت از جسم و جان
۱۳۲	۵-۲ رعایت بهداشت جسمی
۱۳۵	۵-۳ توصیه‌های بهداشتی اسلام
۱۳۶	الف. بهداشت بدن
۱۴۰	ب: بهداشت تغذیه و مواد غذایی
۱۴۰	ج: پاکیزگی لباس
۱۴۱	د: پاکیزگی خانه و محیط زندگی
۱۴۲	ه: تأکید بر پیشگیری بیش از درمان
۱۴۳	و: اقسام و مراتب طهارت
۱۴۵	۵-۴ رعایت بهداشت روانی
۱۴۸	۵-۵ اخوت، همدلی و کمک مؤمنانه
۱۵۰	الف: انفاق
۱۵۱	ب: مواسات
۱۵۹	ج: ایثار و فداکاری
۱۶۴	۵-۶ اخلاق و انضباط اقتصادی
۱۶۵	اول. مبانی اقتصاد اسلامی
۱۶۸	دوم. مالکیت در اسلام
۱۶۸	سوم. محدودیت‌های حاکم بر بازار و معاملات
۱۷۱	چهارم. کمک مالی به دولت اسلامی
۱۷۴	پنجم. الگوی مصرف در اقتصاد اسلامی
۱۷۵	ششم. مبارزه با فقر و بسط عدالت اجتماعی

فصل ششم: پاسخ به شبهات	۱۷۷
۱-۶ رابطه علم و دین و کارایی دین در رفع مشکلات بشری	۱۷۹
اول. جایگاه دین در حل مشکلات انسان	۱۷۹
دوم. تقابل علم و دین: درخواست از خدا یا مراجعه به پزشک	۱۸۰
سوم. علم بهتر است یا دین؟	۱۸۱
چهارم. تأثیر گناهان در شیوع بیماری ها	۱۸۳
پنجم. بیماری کرونا و رنسانس فکری	۱۸۵
۲-۶ بحران کرونا و مسئله شر	۱۸۸
اول. ناسازگاری بیماری فراگیر کرونا با رحمت و حکمت الهی	۱۸۸
دوم. کرونا نتیجه گناهان بشری	۱۹۰
سوم. علت ابتلای کودکان بی گناه به بیماری ها	۱۹۱
چهارم. عدالت خداوند و بیمار شدن کودکان بی گناه	۱۹۲
پنجم. قدرت خداوند در مهندسی کرونا	۱۹۳
ششم. تدبیر خدا و نقش انسان در درمان بیماری ها	۱۹۴
هفتم. حکمت امتحان انسان به بیماری های مهلک	۱۹۷
هشتم. میزان توانایی خدا در از بین بردن کرونا	۱۹۹
۳-۶ نقش دعا و معنویت در درمان بیماری ها	۲۰۰
اول. دلیل عدم استجابت دعا برای نجات از کرونا	۲۰۰
دوم. مراجعه به پزشک یا دعا و توسل؟	۲۰۱
سوم. قضا و قدر الهی و نقش انسان در سرنوشت خود	۲۰۲
چهارم. نحوه تأثیرگذاری دعا در درمان بیماری ها	۲۰۴
پنجم. میزان تأثیر دعا و توسل در درمان بیماری ها	۲۰۵
۴-۶ نقش معصومان و حرم های شریف در نجات از بیماری کرونا	۲۰۷
اول. شفا گرفتن از حرم و ضریح اولیای الهی	۲۰۷
دوم. ناسازگاری دارالشفا بودن حرم ها و تعطیلی آنها	۲۰۸
سوم. عقلانیت و جامعیت اسلام	۲۱۰
چهارم. نقش علما و امام زمان عجل الله تعالی فرجه در نجات شیعیان	۲۱۱
پنجم. تأثیر خدا و امامان معصوم در نجات از بیماری کرونا	۲۱۲

مقدمه

چالش کرونا تلنگر و بیدار باشی برای جامعه بشری است و کمتر حادثه‌ای با چنین گستره‌ای از درگیری با ابعاد مختلف زندگی سابقه داشته است.

حجم و دامنه گسترده این بلای عمومی و جهانگیر، بشر را با پرسش‌های نو و شرایط جدید مواجه کرده و او را به مواجهه اندیشمندانه فرا می‌خواند؛ در این میدان، دانشگاه، حوزه و نهادهای علمی، فرهنگی و دینی باید پیشگام باشند و با تدابیر لازم، جامعه، مردم و مسئولان را راهنمایی کنند.

کرونا از یک سوت‌هشدارهای بزرگی را متوجه جامعه بشری کرد، اما در دل این تهدید، فرصت‌های بالقوه‌ای نیز وجود دارد که با برنامه‌ریزی و تدبیر می‌توان به این فرصت‌ها دست یافت و تهدیدها را به فرصت‌ها تبدیل کرد.

از جمله فرصت‌های مهم کرونا، روشن شدن چالش‌ها و ضعف‌های ساختاری و بنیادین تمدن غربی و نمایان شدن ناتوانی مکاتب فکری بشری و شکل‌گیری امواج جدید بازگشت به دین و هویت‌یابی مجدد معنویت و اخلاق در عرصه جهانی است.

کرونا آسیب‌های متعدد اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی به همراه داشته است؛ اما مهم‌ترین آسیب کرونا تأثیرات روحی بر روی بشر است که اگر

به درستی درمان نشود تأثیرات مخربی را می‌تواند از خود بر جای بگذارد و پایه آسیب‌های دیگر باشد، زیرا آسیب جهان درون، مایه ایجاد و تقویت آسیب‌های فراوان جهان برون می‌شود.

جهان امروز شاهد ظهور پدیده‌ها و ظرفیت‌های مهمی در پی ظهور ویروس به نام ویروس کووید ۱۹ یا همان کرونا است که علیرغم پیشرفت‌های خیره‌کننده علم و فن‌آوری و مکاتب متنوع فلسفی، اجتماعی و رسانه‌ای در همه عرصه‌ها به ویژه در علم پزشکی، هنوز نتوانسته پاسخی برای آن داشته باشد.

این ویروس تأثیری جدی بر ایجاد چالش‌ها و سئوالات و شبهاتی درباره سازگاری برخی صفات خداوند مثل "خیر مطلق" بودن او با وجود امراض، بلایای طبیعی، شرور و کشتارهای جمعی داشته است که این موضوع به هنگام بلایای بزرگی مانند بحران همه‌گیری کرونا، به اذهان مردم بیشتر خطور می‌کند و ایمان آنها را نشانه رفته و متزلزل می‌کند.

بر اساس دیدگاه رایج بین متفکران اسلامی، فلسفه شرور و رنج‌ها در دنیا، ابتلا و آزمایش انسان است تا در پس مصیبت ظاهری، رحمت واقعی را ببیند. بحران کرونا با وجود مشکلات فراوان، منجر به نزدیکی قلب‌ها و کاهش غرور انسان شده و فرصتی برای تفکر بیشتر انسان در مورد گذشته و آینده خود فراهم کرده است و یک بار دیگر عجز و ناتوانی بشریت را در برابر برخی از مشکلات به نمایش گذاشت. به راستی بشریت این روزها بیش از پیش به ضعف خود بر مدیریت امور و عظمت مشیت الهی پی برده و در دوران کرونایی و پسا کرونایی نیازمند دست‌گیری عالمان و اندیشندان است تا پس از دهها سال دوری از آموزه‌های دینی و بلکه مبارزه با دین و اخلاق، مسیر خود را برای تحقق تمدنی دین‌مدار طی کند.

در بحران همه‌گیری کرونا و شیوع ویروس کووید ۱۹ توجه به مقولاتی مانند تبیین مسئله علم و دین و همچنین مسئله شر به عنوان شبهه؛ تبیین ناتوانی علم در پاسخ به همه سئوالات بشر و تبیین جنبه‌های مختلف دین و وظائف متفاوت مؤمنین علاوه بر مناسک، اماکن و مراسم مذهبی لازم و بدیهی می‌نماید.